

Opinia na temat dorobku naukowego doktora Konrada Meusa.

Dr Konrad Meus jest zatrudniony na stanowisku adiunkta w Katedrze Historii XIX wieku Instytutu Historii i Archiwistyki Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie. Należy do najzdolniejszych i najefektywniej pracujących polskich historyków młodego pokolenia. Jego badania naukowe koncentruje się na dziejach Polski w XIX stuleciu ze szczególnym uwzględnieniem historii Galicji.

W 2005 roku aplikant ukończył studia magisterskie na Wydziale Humanistycznym ówczesnej Akademii Pedagogicznej a w 2012 roku uzyskał stopień naukowy doktora nauk humanistycznych w zakresie historii na tymże wydziale Uniwersytetu Pedagogicznego. Podstawę w przewodzie doktorskim stanowiła praca zatytułowana: "Wadowice 1772-1918. Studium społeczno-gospodarcze,,. Promotorem był profesor Kazimierz Karolczak. W kolejnym roku rozprawa została wydana drukiem.

Badania naukowe Konrada Meusa koncentrują się na historii społecznej i gospodarczej Galicji. Jest badaczem zarówno dużych miast, takich jak Kraków i Lwów, jak i miasteczek. W tym sensie kontynuuje miejskie studia prowadzone przez kilkadziesiąt lat przez profesora Feliksa Kiryka i jego współpracowników, które do chwili obecnej są znakiem rozpoznawczym środowiska badaczy z Uniwersytetu Pedagogicznego. Każda kolejna generacja historyków wzbogacała warsztat badacza studiów miejskich o nowe instrumenty poznania i źródła, stawiała nowe pytania. W najmłodszej generacji wybitną rolę odegrały poszukiwania badawcze doktora Meusa. Świadczą o tym jego publikacje oraz

stanowisko zastępcy dyrektora Centrum Badań Regionalistycznych UP od 2021 roku.

Dorobek naukowy aplikanta jest bardzo bogaty. Konrad Meus opublikował 29 tekstów w monografiach naukowych, z czego 26 po doktoracie. Uwagę recenzenta zwrócił m.in. tekst na temat Juliusza Leo, jako „prezydenta” Twierdzy Kraków, rozprawa o majątku ziemskim Plechów, artykuł o profilaktyce przeciwepidemicznej w Galicji oraz kolejny o relacji między poznańską firmą H. Cegielski a przedsiębiorstwami galicyjskimi. Na szczególne podkreślenie zasługują dwie publikacje w językach obcych. Jedna w języku rosyjskim wydana w materiałach pokonferencyjnych w Nowosybirsku w 2013 a druga w języku angielskim opublikowana w Presovie-Grazu w 2012 roku.

21 tekstów aplikanta ukazało się drukiem w czasopiśmie naukowych, z czego 12 po doktoracie. Na uwagę zasługują dwa wartościowe artykuły na temat Krakowa i Lwowa w języku angielskim zamieszczone w „Documenta Pragensia”, prestiżowym czasopiśmie czeskim oraz jeden tekst opublikowany we Lwowie w 2016 roku w języku ukraińskim. Dzięki publikacjom zagranicznym oraz udziałowi w konferencjach poza granicami Polski dorobek naukowy Konrada Meusa znalazł się w obiegu międzynarodowym. Tę samą twórczą rolę odegrał aktywny jego udział w trzech kongresach zagranicznych badaczy dziejów Polski, które odbyły się w Krakowie. Nie bez znaczenia dla formacji aplikanta i jego aktywności w obszarze międzynarodowym była prezentacja dziejów polskich Żydów z Levinsky College of Education w Izraelu. O jego pozycji międzynarodowej świadczy też ekspertyza sądowa wykonana dla Sądu Gospodarczego landu Nadrenia – Westfalia z siedzibą w Essen.

Konrad Meus jest współautorem monografii Trzebini oraz Wilamowic a także współautorem monografii Gminy Michałowice i wioski Jaroszowice. Na baczność uwagę zasługuje monografia Wilamowic, miasta fenomenu, o którego mieszkańcach i ich języku dyskutuje się od wielu lat. Nie dziwi zatem, że

książka cieszyła się dużym zainteresowaniem czytelników. Konrad Meus był również współautorem czterech tomów serii edytorskiej pt: "Gospodarka Galicji 1772-1867. Inwentarz materiałów historycznych z archiwów i bibliotek Polski, Austrii i Ukrainy". Jest to bardzo cenne źródło, przydatne w szczegółowych badaniach historycznych, które mogło być wydane drukiem dzięki grantowi NPRH.

W 2021 roku, nakładem Wydawnictwa UP w Krakowie ukazała się monografia Konrada Meusa pt: "Izba Handlowa i Przemysłowa we Lwowie / 1850-1918/. Instytucja i ludzie". Stanowi podstawę w przewodzie habilitacyjnym. Jest dziełem wybitnym. Jednym z najpoważniejszych osiągnięć polskiej historiografii ostatnich lat, i to nie tyle ze względu na jej objętość, co wartość poznawczą. Lwowska Izba Handlowa i Przemysłowa - jak udowadnia autor - była najskuteczniejszym instrumentem w galicyjskiej polityce gospodarczej aż do końca dziejów austriackich. Instytucją zbudowaną na solidnych fundamentach finansowych i dobrze przemyślaną pod względem organizacyjnym. Działała sprawnie i skutecznie, dzięki m.in. odpowiedzialnej współpracy Polaków i Żydów. Autorowi dzieła należy pogratulować intelektualnej odwagi, że zdecydował się na przygotowanie monograficznej wykładni dziejów Izby. O takiej potrzebie wspominali autorzy polscy, ukraińscy i austriaccy, ale na postulatach się skończyło. Konrad Meus nie miał łatwej drogi badawczej, gdyż źródła odnoszące się do historii jego bohaterki są rozproszone po licznych archiwach i bibliotekach. Konieczne było przygotowanie planu badawczego, co uczynił. Kolekcja źródłowa, jaką zgromadził w wyniku wieloletniej kwerendy archiwalnej i bibliotecznej jest imponująca, znak sumienności, pracowitości i sprawności warsztatowej. Aplikant dotarł do materiałów źródłowych zdeponowanych we Lwowie, Warszawie, Wiedniu, Poznaniu i Izraelu. Całość uzupełnił literaturą przedmiotu przede wszystkim w języku polskim, ale także w ukraińskim, niemieckim i

angielskim. O wielkości pracy nad gromadzeniem bazy źródłowej świadczy spis pozycji bibliograficznych liczący 50 stron.

Metodologiczna część pracy nie budzi wątpliwości. Cezury są wyjaśnione, kwestionariusz badawczy określony, metoda wskazana, prezentacja źródeł rozległa i przekonująca. Konstrukcja dzieła jest przemyślana i klarowana. Każdy rozdział odnosi się do innego zespołu zagadnień, które są prezentowane według upływającego czasu. Rozdziały kończą się podsumowaniem, co jednocześnie świadczy o tym, że aplikant nie tylko sprawnie prowadzi przyczynkarską narrację, ale wyprowadza uogólniające sądy. Zaletą warsztatu aplikanta jest to, że tak potężna dawka źródeł nie zdominowała jego opowieści. To autor prowadzi narrację a nie źródła i nie obawia się własnych opinii, które są cenną częścią pracy, aczkolwiek, w niejednym przypadku, stanowią zachętę do dyskusji i polemiki.

Autor wielokrotnie wspominał o relacjach, jakie łączyły lwowską Izby oraz czynniki rządowe Wiednia. Jednak szkoda, że te kwestie, przynajmniej niektóre, nie zostały szerszej zaprezentowane w oparciu o spojrzenie z wiedeńskiej perspektywy. Podobnie można było częściej wspomnieć o próbach koordynacji wysiłków z izbą krakowską, choćby w kwestii udziału w torcie dostaw dla wojska w Galicji, jak to ładnie nazwał autor. Aby nie zwiększać wielkości dzieła można byłoby wówczas zrezygnować z wielu drobiazgowych informacji.

Istotnym walorem dzieła Konrada Meusa jest język, potoczny i jasny. Szczęśliwie unika żargonu naukowego. Ale najważniejszym walorem dzieła jest bogactwo informacji, nieraz bardzo szczegółowych, które zaprezentował w poszczególnych rozdziałach. Czym bliżej końca lektury tekstu tym rośnie zainteresowanie czytelnika. Konrad Meus postępuje jak wytrawny pisarz, który gospodaruje informacjami zostawiając to, co najcenniejsze na koniec, zgodnie z maksymą, że koniec wieńczy dzieło. W tej części odnotujemy znakomicie napisane zakończenie, które jest dobrze przemyślanym spojrzeniem na całość

zagadnienia, na fenomen Izby i gospodarki w Galicji. W zakończeniu aplikant umiejętnie też zachęca autorów zainteresowanych dziejami Galicji do przyjrzenia się jego postulatowi badawczemu. Przepięknie naszkicował obraz zbiorowy członków Izby. To pierwsza perła w koronie. Jest i druga: to słownik członków Izby wraz z galerią zdjęć. Łącznie 200 stron! Dzieło w dziele. Całość dopełniają pracownice wykonane tabele, wykresy, schematy, ilustracje.

Gospodarcze dzieje Galicji dotychczas bardzo często oceniano zgodnie z treścią pamfletu Stanisława Szczepanowskiego na temat nędzy galicyjskiej, mimo podejmowanych prób weryfikacji jego ocen. Nie zawsze chciano dostrzec postęp ekonomiczny, jaki się dokonał w ostatnich dwudziestu latach dziejów Galicji. Opinia Szczepanowskiego z pewnością nie była już zasadna w 1914 roku. Lecz waga dzieła Konrada Meusa może spowodować, że będziemy pisali dzieje gospodarcze Galicji i Lwowa już inaczej, zdecydowanie bardziej optymistycznie. Obraz gospodarki Galicji w tekście autora dowodzi potężnego wysiłku modernizacyjnego, jakie wykonały elity Lwowa i Galicji. Czy jednak nie jest to obraz nadmiernie optymistyczny i wyidealizowany? Wystarczy porównać potencjał izb w Galicji z ich odpowiednikami z Wiednia, Grazu, Triestu i Pragi.

Konrad Meus należy do tych historyków, którzy chętnie angażują się w prace regionalnych stowarzyszeń obywatelskich oraz społeczności lokalnych. Posiada bogate doświadczenie współpracy z sektorem gospodarczym zwłaszcza w zakresie turystyki historycznej. Jest aktywnym członkiem PTH a od 2017 roku członkiem zarządu Oddziału Krakowskiego i autorem świeżych inicjatyw. Przynależy do Towarzystwa Miłośników Historii i Zabytków Krakowa. Był współtwórcą Sekcji ds. dzieci i Młodzieży. Jest laureatem nagrody dziekana Wydziału Humanistycznego UP Mistrz Edukacji za zasługi na polu dydaktyki uczelnianej. Konrad Meus stanowi modelowy przykład kariery naukowej w najlepszym tego słowa znaczeniu.

Podsumowanie.

Dorobek naukowy doktora Konrada Meusa spełnia z nadwyżką kryteria w przewodach habilitacyjnych określone w art. 221 ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. Po doktoracie habilitant znacząco powiększył dorobek naukowy pod względem ilościowym i jakościowym. Na wyróżnienie zasługuje rozprawa habilitacyjna, która stanowi wzorcowe osiągnięcie naukowe. Dr Konrad Meus ma także niemały udział w popularyzacji historii, w tym za pośrednictwem Polskiego Towarzystwa Historycznego.

Wniosek o wszczęcie postępowania w sprawie nadania habilitantowi stopnia naukowego doktora habilitowanego w dziedzinie nauk humanistycznych w dyscyplinie historia uważam za uzasadniony.

Prof. Andrzej Chwalba

